Kommunedirektørens forslag til Handlings– og økonomiplan 2027–2030

Kommunedirektør Marit Kobro og økonomisjef Atle Willems

Larvik,
27. oktober
2026

Dagsorden

- Våre felles utfordringer
- Tenke nytt og gjøre nytt!
    - Vi bygger framtidas velferdsamfunn, og vi gjør det sammen
- Hovedtrekkene i Handlings- og økonomiplan 2027–2030
- Videre behandling, tilgjengelig materiale og spørsmålsordningen

Bøkeskogen

Våre felles utfordringer

- **Demografiutvikling**

Vi blir stadig flere eldre, noe som krever at vi ruster kommunen for en fremtid der omsorgsbehovet vokser raskere enn folketallet.

- **Kommuneøkonomi**

Et strammere økonomisk handlingsrom tvinger oss til å prioritere tøffere, tenke nytt om velferd og bruke hver krone der den skaper størst verdi for innbyggerne.

- **Utenforskap**

For å bekjempe utenforskap må vi skape et mer inkluderende Larvik-samfunn der alle, uavhengig av bakgrunn, har en vei inn i fellesskapet og arbeidslivet.

- **Psykisk helse i endring**

Vi må skifte fokus fra bare å behandle uhelse til å støtte opp om mestring og forebygging, slik at flere kan leve gode og meningsfulle liv.

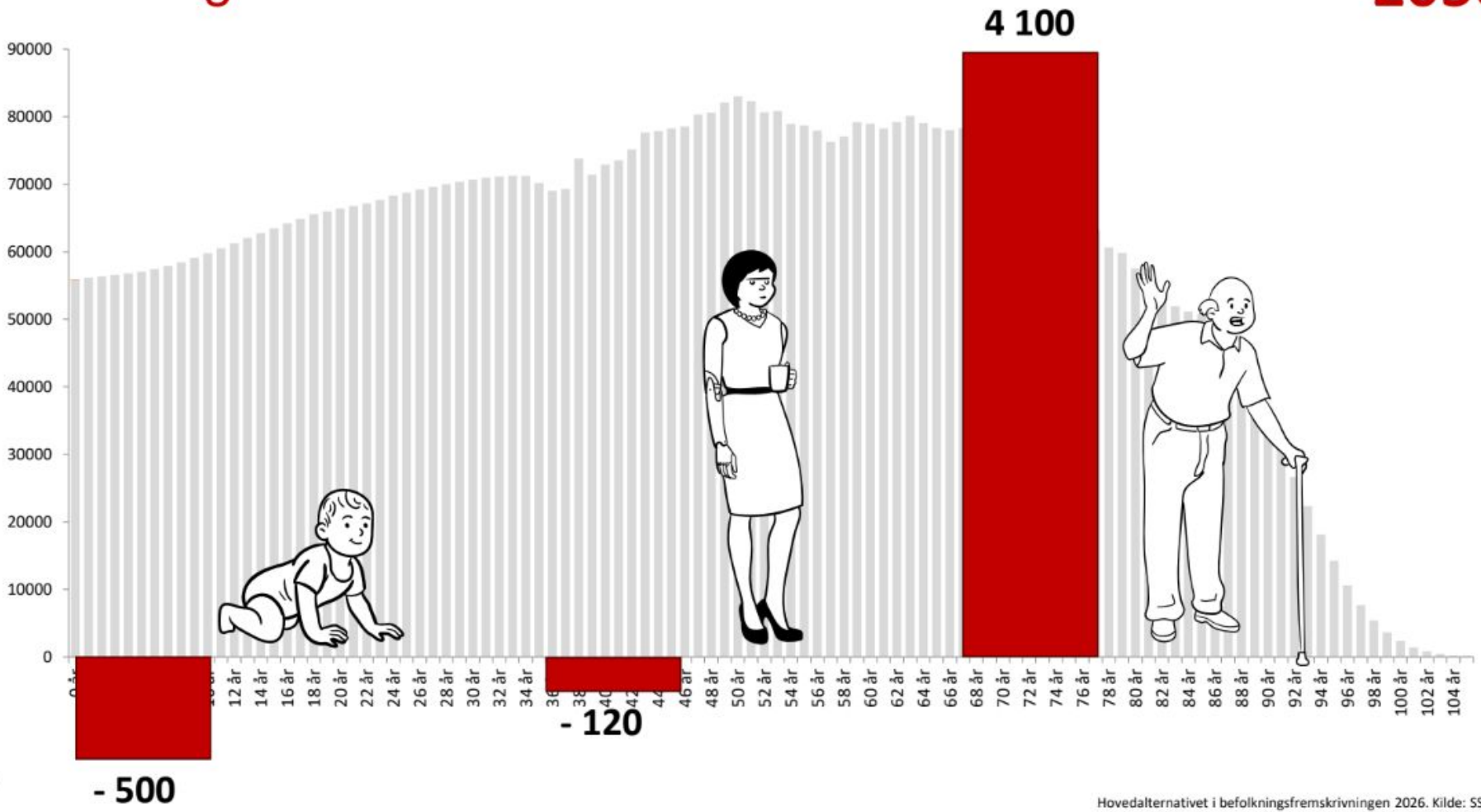
- **Mangel på arbeidskraft**

Når hendene blir færre, må vi bruke teknologi og nye arbeidsmetoder smart for å sikre at vi har nok kompetanse til de viktigste oppgavene.

Befolkningen i Larvik

2050

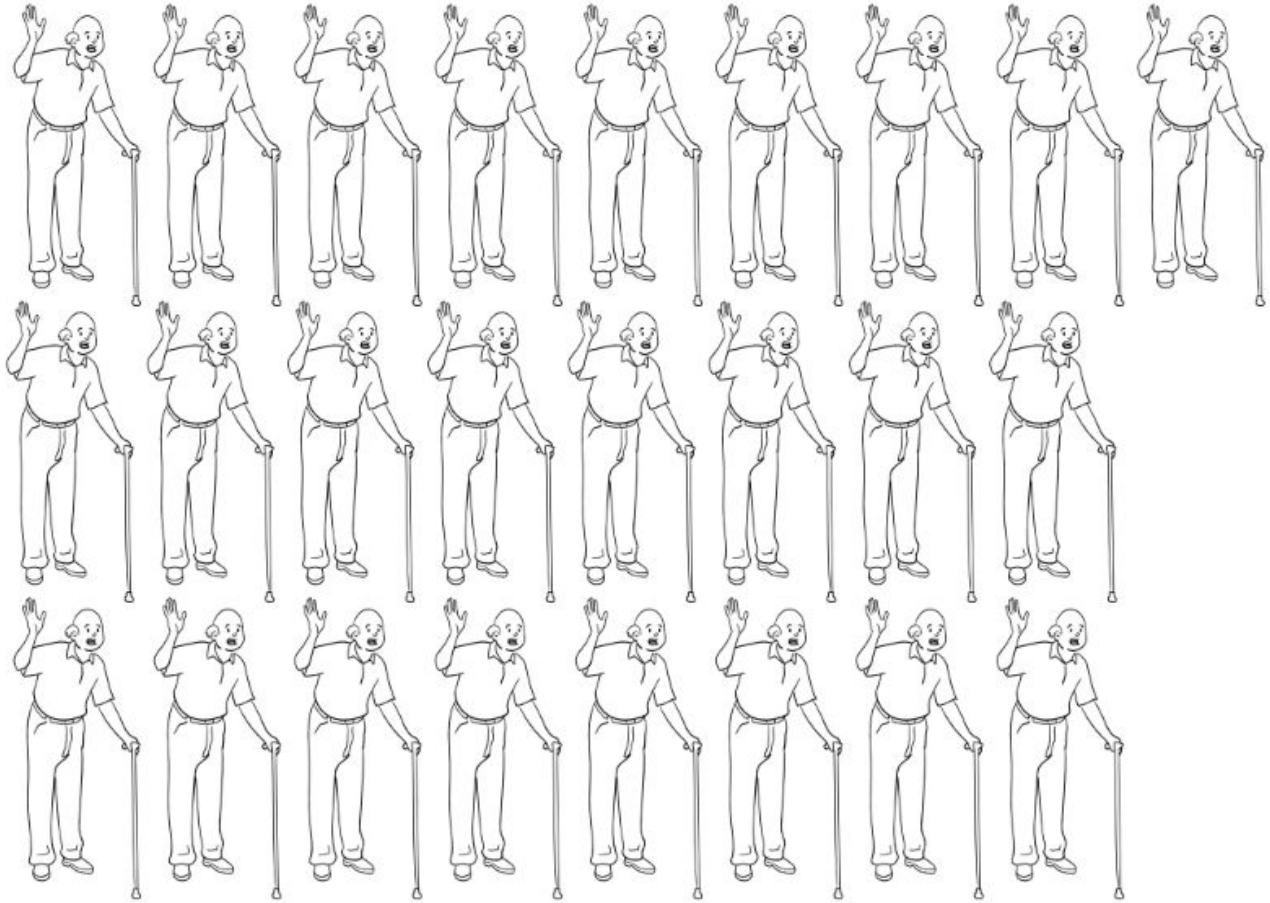
// NAV

Hovedalternativet i befolkningsfremskrivningen 2026. Kilde: SSB

For **hvert ekstra barn i barnehagealder** (1-5 år) Larvik får i 2050 sammenlignet med 2026…

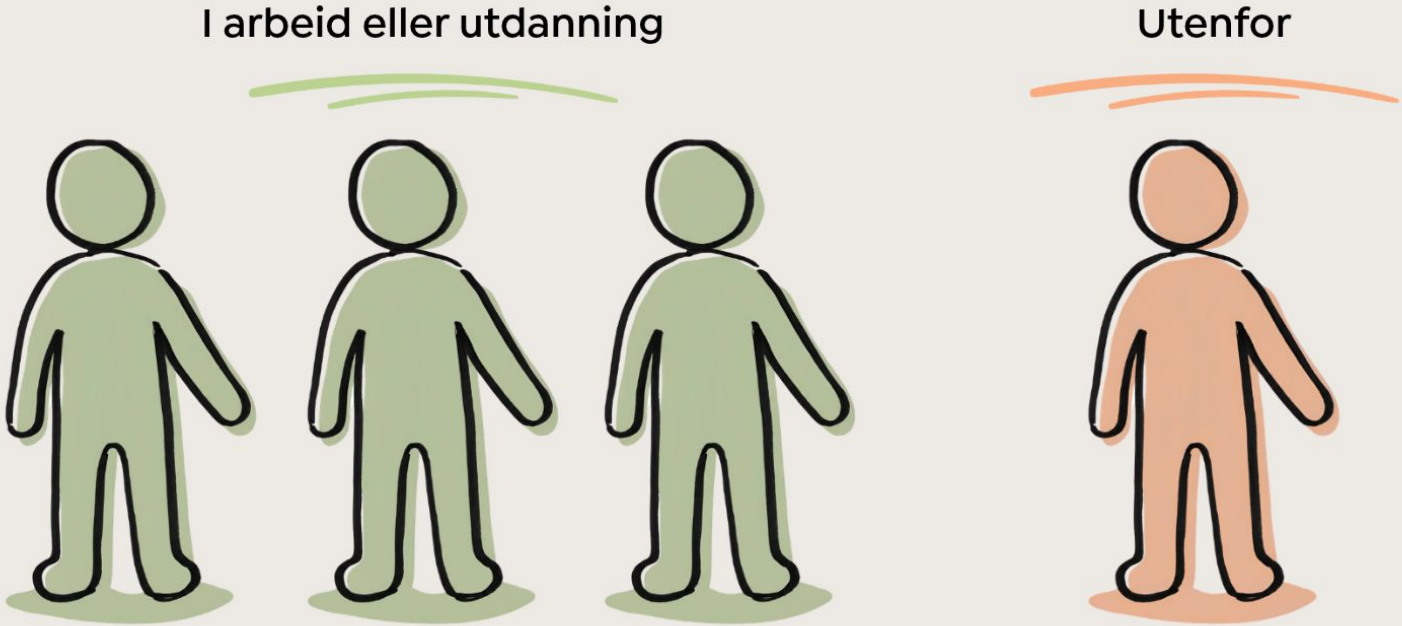

…får dere **25 seniorer som er 80 år og eldre**

Hovedalternativet i befolkningsfremskrivningen 2026. Kilde: SSB

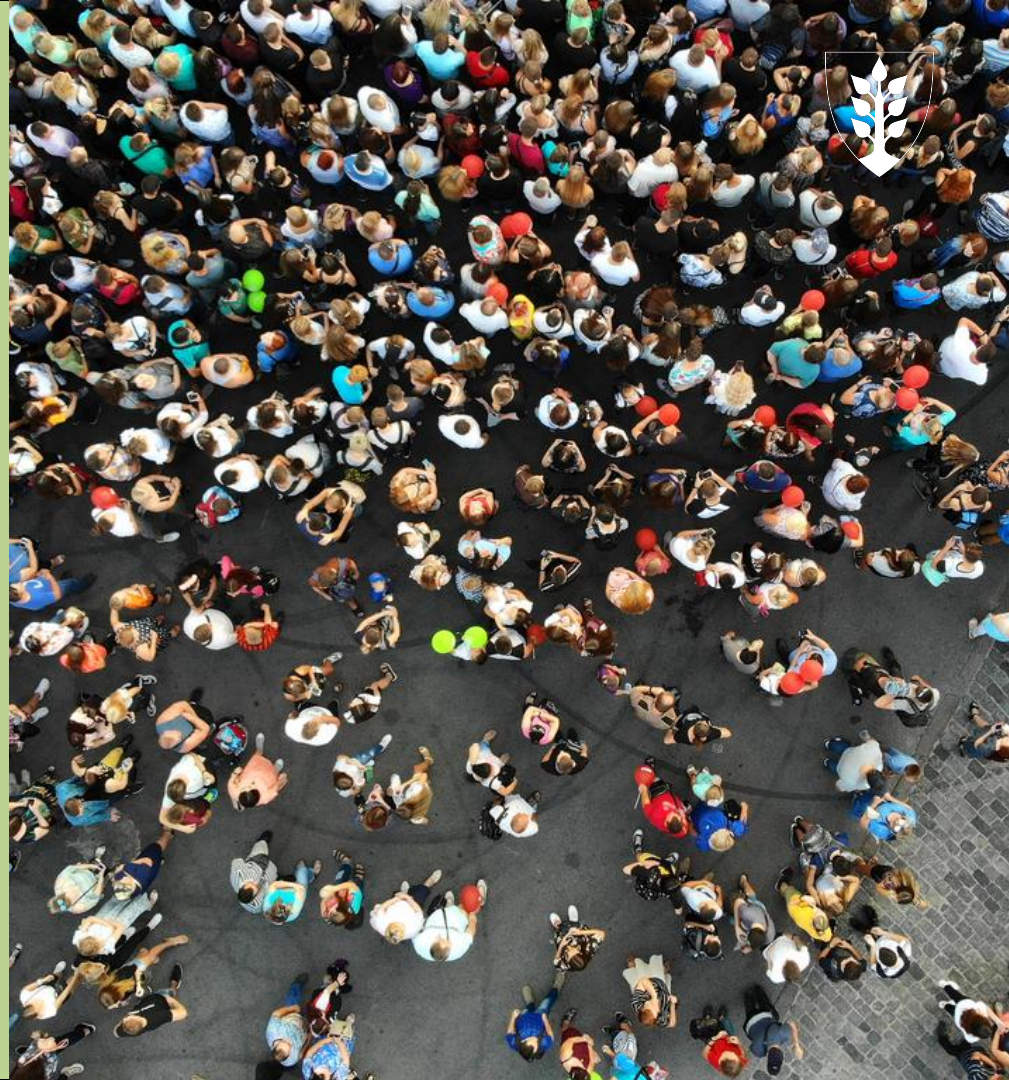
Én av fire i yrkesaktiv alder står utenfor arbeid eller utdanning

I Larvik
trenger
vi alle

Tenke nytt! Gjøre nytt!

- Skal vi sikre velferden for innbyggerne våre på lengre sikt, må vi prioritere mellom gode formål
- Samle hele laget rundt framtidas løsninger
  - temaplan for innbyggertjenester
  - nærmiljøsatsingen

Budsjettet setter en tydelig retning:

Vi bygger framtidas velferdssamfunn sammen

Store investeringer

Vi har noen helt nødvendige løft for framtidas Larvik. Det er like mye en strategi og et verdivalg som byggeprosjekter:

- Martineåsen omsorgssenter
- Ny legevakt
- Nytt rådhus, bibliotek og innbyggerhus i Torget 1
- Gamle Mesterfjellet skole

Samfunnssikkerhet og beredskap

Totalberedskapen vår er aller sterkest når kommunen, frivilligheten, næringslivet og innbyggerne jobber på lag.

Larvik kommune

Viktig informasjon til innbyggere

Oversikt over informasjonspunkter

Hva er et informasjonspunkt?

Et informasjonspunkt er et sted der kommunen kan gi informasjon til innbyggerne når mobilnett eller internett ikke fungerer.

Hva kan du få hjelp til?

- få oppdatert informasjon om situasjonen lokalt
- få informasjon om kommunens tjenester og andre forhold som berører innbyggerne
- få hjelp til å formidle viktige henvendelser videre til
- nødetater

Viktig å vite

Informasjonspunktet erstatter ikke egenberedskap. Alle som kan, bør være forberedt på å klare seg selv i én uke. Da kan kommunen og nødetatene prioritere dem som trenger mest hjelp.

Her finner du informasjonspunktene

- Brunla ungdomsskole, Vardeveien 34
- Berg skole, Sandersrødveien 27
- Hedrum ungdomsskole, Vikingveien 7
- Kvelde skole, Kveldeveien 238
- Lardal ungdomsskole, Lågaveien 26
- Mellomhagen ungdomsskole, Mellomhagen 33
- Mesterfjellet skole, Ahlefeldts gate 6
- Ra ungdomsskole, Ulltjakkveien 99
- Siljeriet, Hammergata 15
- Tjodalyng skole, Vikveien 12

Hovedtrekkene i økonomiplanen

- Vi har 5,2 milliarder kroner til å levere tjenester til Larviks innbyggere for i 2027
- Vi investerer for nesten 1 milliarder kroner i 2027, inkluderer investeringer i vann, avløp og renovasjon
- Kommunedirektøren budsjetterer med et netto driftsresultat på 116 millioner kroner i 2027, som er 2,2 % av driftsinntekter

- Årsbudsjettet fremmes med en investeringsplan og låneopptak som er innenfor handlingsregelens vedtatte rammer.
- Forslagene i økonomiplanen henger tett sammen gjennom tjenestekjeder og indre avhengigheter og siden alt henger sammen med alt, vil vesentlige endringer et sted uunngåelig få konsekvenser for helheten.
- Demografiutgiftene øker med om lag 24 mill. kroner.

Handle nå, tenke helhetlig og langsiktig

Handlings- og øknomiplan 2027–2030

- Utgangspunkt og forutsetninger
- Statsbudsjett 2027
- Økonomiske hovedtall/netto rammene til tjenesteområdene
- Investeringer, finanskostnader, handlingsregelen, disposisjonsfond
- Status de fire finansielle styringsmålene
- Veien frem til kommunstyret 16. desember 2026

Utgangspunkt

- Levere et budsjett og økonomiplan iht kommuneloven og de fire vedtatte styringsmåla
- I all hovedsak rullere økonomiplanen
  - justert for endret tjenestebehov, oppdatert med endrede prognoser (rente etc)
  - noen nødvendige endringer er foreslått
- Larvik er en lavinntektskommune med høy lånegjeld, men ikke lengre et høyt utgiftsbehov
- Renten og strømpriser forblir høye
- Som vanlig ingen drahjelp fra statsbudsjettet

Forutsetninger

- Rammetilskudd + Inntekts- og formueskatt er budsjettert som i statsbudsjettet
  - Økning i etterfølgende år med 1 % realvekst – som tidligere
- Forventet lønnsvekst på 4,0 % i 2027 er kompensert
- Statlige satsinger og endringer i statsbudsjettet er i all hovedsak lagt inn i forslaget med beregnet virkning for Larvik kommune

- Rente 5,6 % i 2027, fallende til 4,3 % i 2030.
- Pensjon budsjettert etter anslag fra KLP/SPK i 2025 med 1 % realvekst i etterfølgende år
- Betalingssatser øker generelt med kommunal deflator (lønns- og prisstigning+pensjon) på 3,8 %
- Kommunale avgifter for bolig over 70 kvadratmeter reduseres med kr 251 (eks mva) eller 1,6 %.

Abonnement	Larvik 2025	Larvik 2026	Larvik 2027	Prosent reduksjon 2026-2027
Vann bolig over 70 kvm.	4 567	5 042	4 791	-5,0 %
Avløp bolig over 70 kvm.	7 211	7 580	7 580	0,0 %
Renovasjon	2 908	3 234	3 234	0,0 %
Sum bolig over 70 kvm.	**14 686**	**15 856**	**15 605**	**-1,6 %**

Næringseiendommer har ikke renovasjon fra Larvik kommune. Deres vann- og avløpsgebyr reduseres med 2,2%.

Statsbudsjettet - vekst i frie inntekter 2027 vs anslag 2026

Kommune	Anslag på frie inntekter 2026	Anslag på oppgåve-korrigerte frie inntekter 2026	Anslag på frie inntekter 2027	Anslag på oppgåve-korrigert vekst 2026-2027	Anslag vekst rekneskap 2026-2027
	(1 000 kr)	*(1 000 kr)*	*(1 000 kr)*	*(1 000 kr)*	*(prosent)*
	1	*2*	*3*	*4*	*5*
3901 Horten	2 189 598	2 189 664	2 293 263	103 599	4,7
3903 Holmestrand	2 110 778	2 110 841	2 213 947	103 107	4,9
3905 Tønsberg	4 625 191	4 625 331	4 870 948	245 617	5,3
3907 Sandefjord	5 228 204	5 228 362	5 483 010	254 648	4,9
3909 Larvik	3 887 707	3 887 822	4 078 012	190 190	4,9
3911 Færder	2 216 191	2 216 257	2 321 059	104 802	4,7
Fordelast gjennom året	*10 250*	*10 250*	*15 250*	*5 000*	
Vestfold	20 267 919	20 268 526	21 275 489	1 006 963	5,0

Kilde: Grønt hefte 2027

Statsbudsjett 2027

Hvor mye mer penger har vi å rutte med til de samme oppgavene som vi hadde i fjor?

- Frie inntekter iht KS modell (basert på Grønt hefte 2027).
- Vi kompenserer ikke tjenesteområdene direkte for prisinflasjon.
- Ingen automatikk at statsbudsjettet dekker alle kostnadsøkninger. Økte finanskostnader ikke en del av inntektssystemet.
- Økning mot fremskrevet økplan for 2027: 148 mill kr (3,8 %)
    - Dekker ikke anslåtte økninger statsbudsjettet "er ment å dekke"

Anslått endring frie inntekter, tall i mill kr	
Frie inntekter 2027 iht KS-modellen	4 073
Frie inntekter 2027 i fremskrevet økonomiplan	3 925
Økning i frie inntekter	**148**
% endring	3,8 %
Effekter lønnsoppgjør	100
Pensjonskostnader	9
Prisinflasjon	32
Økte kostnader for poster som dekkes av økning frie inntekter	**140**
%	3,6 %
Budsjetteffekt	**8**
Økning demografikostnader 2027	24
Budsjetteffekt	**-16**

Anslag endringer demografikostnader, tusen kr

Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM LARVIK
2027	41 202	-26 504	8 643	234	2 010	-1 680	23 906

Kilde: Demografimodell KS

Økonomiplan 2027–2030

Tall i mill kr	2027	2028	2029	2030	Snitt
Frie inntekter (skatt + ramme)	-4 073	-4 113	-4 155	-4 196	-4 134
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0
Andre inntekter	-1 144	-1 131	-1 146	-1 190	-1 153
Sum driftsinntekter	**-5 216**	**-5 245**	**-5 301**	**-5 386**	**-5 287**
Lønnsutgifter	2 481	2 489	2 495	2 584	2 512
Kjøp av varer og tjenester	1 113	1 084	1 112	1 104	1 103
Andre kostnader	1 307	1 311	1 317	1 306	1 310
Sum driftsutgifter	**4 901**	**4 885**	**4 924**	**4 993**	**4 926**
Brutto driftsresultat	**-316**	**-360**	**-377**	**-392**	**-361**
Renter og avdragsutgifter	497	554	601	623	569
Renteinntekter og utbytte	-80	-79	-77	-80	
Netto finansutgifter	**417**	**475**	**524**	**543**	**490**
Netto driftsresultat	**-116**	**-102**	**-70**	**-67**	**-89**
Netto driftsresultat %	**2,2 %**	**1,9 %**	**1,3 %**	**1,2 %**	**1,7 %**
Framskrevet økonomiplan 2027-2030	**-137**	**-83**	**-88**	**-127**	**-109**

Netto driftsresultatet i perspektiv – er det høyt?

- Bedre enn vi håpet, spesielt de to første årene
- Netto driftsresultat litt svakere enn framskrevet økonomiplan, men over styringsmålet

116 mill kr i 2027 (og 102 mill kr i 2026), må sees i lys av:

- totale driftsinntekter på over 5,2 mrd kr
- flere store investeringer fremover = økende behov for egenfinansiering
  - dempe veksten i renter og avdrag

1,7 % RESULTATGRAD

Gjennomsnittlig resultatgrad på 1,7 % i økonomiplanen er noe lavere enn TBUs anbefaling på 1,75 %

Framtidige forpliktelser

Økte kostnader spesielt knyttet til Martineåsen omsorgssenter fra 2030

Andel av netto rammer 2027–2030

Andel av Sum netto rammer	Oppr. budsjett 2026	Økplan 2027	Økplan 2028	Økplan 2029	Økplan 2030	Endring fra Oppr. Budsjett 2026 til 2030
Sentrale poster	7,0 %	4,0 %	4,6 %	5,2 %	4,9 %	-2,1 %
Helse og mestring	38,7 %	40,2 %	41,5 %	42,1 %	43,9 %	5,1 %
Oppvekst	37,6 %	37,1 %	37,2 %	37,3 %	36,7 %	-1,0 %
Samfunn og miljø	4,3 %	4,2 %	3,0 %	1,9 %	1,6 %	-2,7 %
Arbeid og medborgerskap	7,0 %	8,6 %	8,0 %	7,7 %	7,4 %	0,4 %
Organisasjon	2,7 %	3,2 %	3,1 %	3,1 %	3,1 %	0,3 %
Økonomi- og virksomhetsstyring	0,5 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	-0,1 %
Kommunens overføringer	2,2 %	2,2 %	2,2 %	2,2 %	2,1 %	2,2 %
Sum	**100,0 %**	**100,0 %**	**100,0 %**	**100,0 %**	**100,0 %**	

Investeringer vann, avløp og renovasjon (VAR) – betales av innbyggere over mange år

Tre store enkeltprosjekter de neste fire årene:

- Over 1,0 mrd kr av totalt 1,8 mrd kr

Hovedprosjekt, tall i mill kr	2027	2028	2029	2030	Sum
01685 Lillevik RA - sekundærrensing og nitrogenfjerning	300	288	150	50	**788**
01652 Kvelde avløpsrenseanlegg	155	0	0	0	**155**
01719 Hølen Pumpestasjonen forprosjektet	48	48	0	0	**96**
Delsum	**503**	**336**	**150**	**50**	**1 039**
Sum andre VAR investeringer	**175**	**242**	**190**	**167**	**774**
Totalsum VAR investeringer 2027-2030	**678**	**578**	**340**	**217**	**1 813**

Kjerneinvesteringer inkludert salgsinntekter/investeringstilskudd – betales av kommunekassa

De tre største enkeltprosjektene de neste fire årene:

- 921 mill kr av totalt nesten 1,5 mill kr

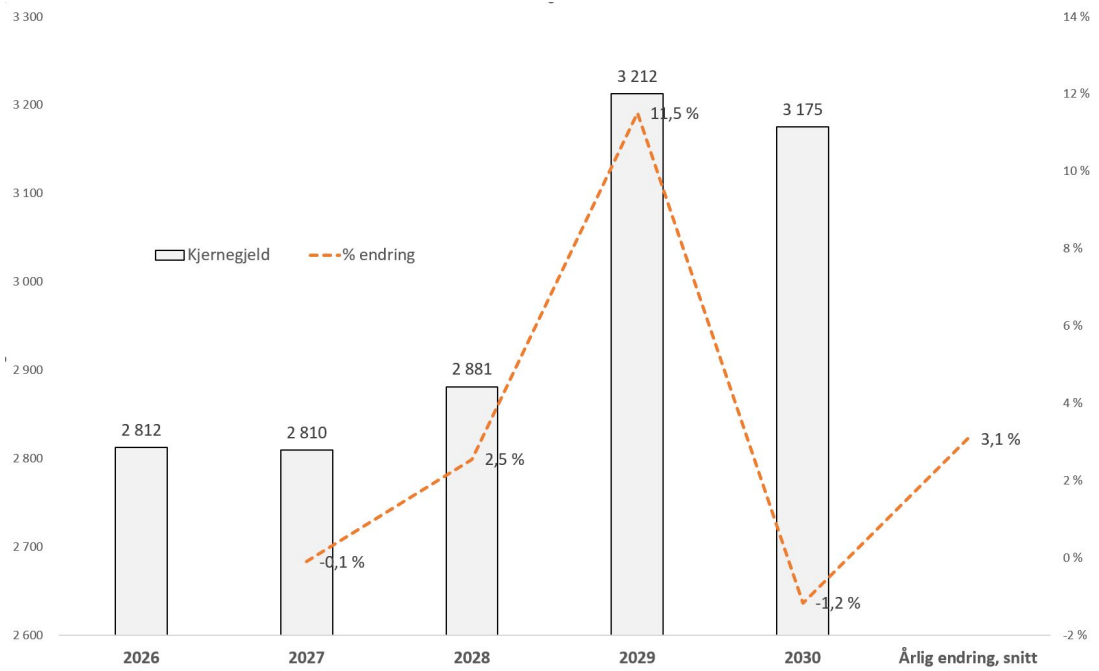
Hovedprosjekt, tall i mill kr	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**Sum**
04255 Martineåsen omsorgssenter	50	64	431	26	**571**
04220 Torget 1 - Ombygging	16	120	124	0	**260**
04885 Ny legevakt	20	70	0	0	**90**
Delsum	**86**	**254**	**555**	**26**	**921**
Sum andre kjerneinvesteringer	**220**	**143**	**87**	**120**	**570**
Totalsum kjerneinvesteringer 2027-2030	**306**	**397**	**642**	**146**	**1 491**
Finansiert av:					
MVA	*-69*	*-117*	*-132*	*-60*	***-377***
Låneopptak	*-106*	*-180*	*-443*	*-86*	***-815***
Egenfinansiering	*-131*	*-100*	*-68*	*0*	***-299***
Sum finansiering	***-306***	***-397***	***-642***	***-146***	***-1 491***

Investeringer inkludert salginntekter/investeringtilskudd – 2027-2030

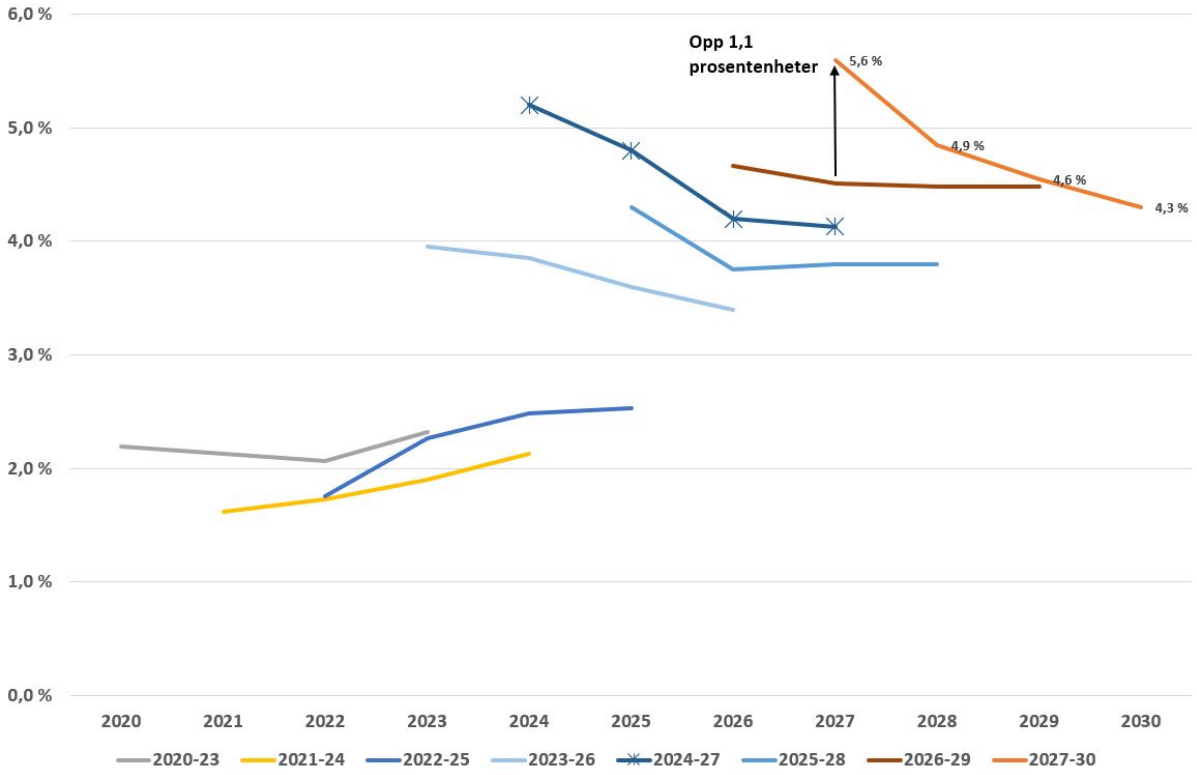
Hovedprosjekt, tall i mill kr	2027	2028	2029	2030	Sum
VAR investeringer	678	578	340	217	**1 813**
Kjerneinvesteringer	306	397	642	146	**1 491**
Totalsum	**984**	**975**	**982**	**363**	3 304

Handlingsregelen for lånegjeld

- Årsresultater settes av i sin helhet til dispfond/egenfinansiering
- Årlig økning i kjernegjeld fra 2026 til 2030: ca. 3,1 %
- Vekst i driftsinntekter kan forventes å bli høyere enn dette = forslaget innenfor handlingsregelens rammer, men brytes i 2029
- Men, basert på ren fremskrivning av driftsinntekter vil kjernegjeldsgraden være høyere i 2029 og 2030 (< 70 %)

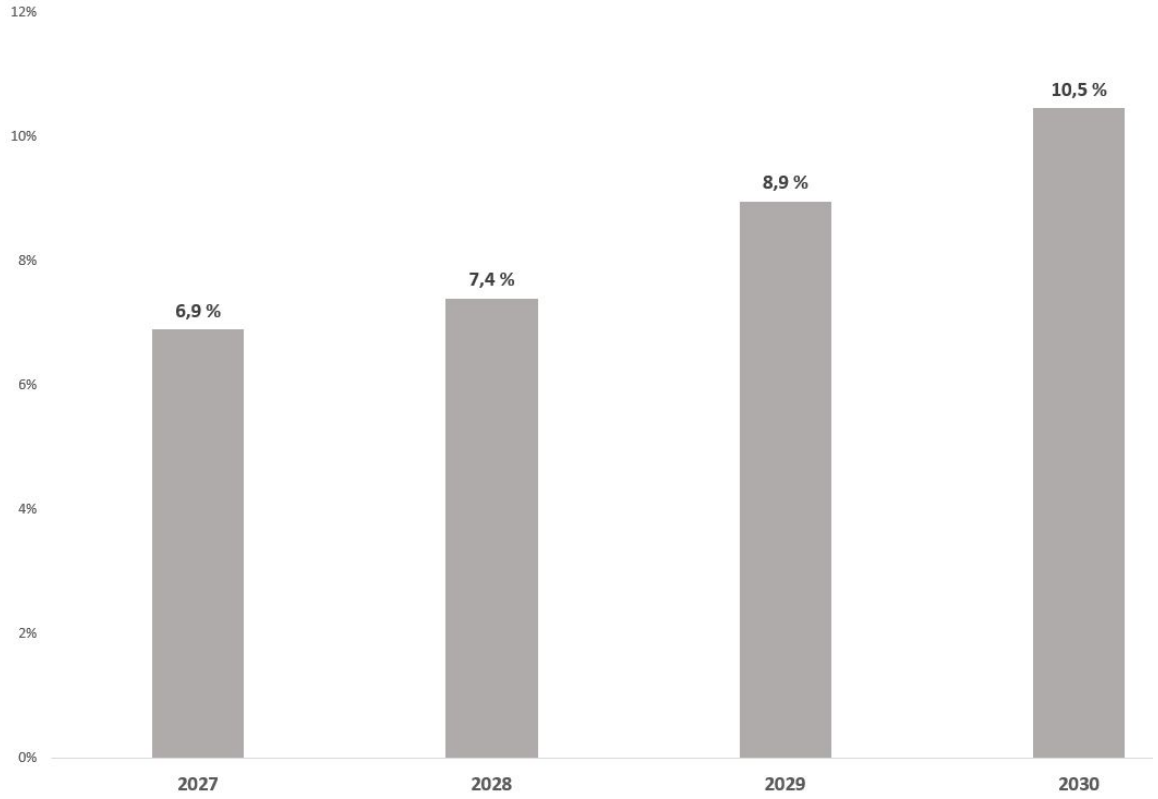
Rentesats 2027–2030 vs tidligere år

Netto finanskostnader i % av driftsinntekter

Den frie delen av disposisjonsfondet i % av driftsinntekter, anslag

Status fire finansielle styringsmål- solid år 1 og 2, noe sammensatt deretter

- **Handlingsregel lånegjeld:** vekst kjernegjeld < vekst frie inntekter. Minst 15 % egenfinansiering. Vekst er innenfor totalt for perioden, men handlingsregelen brytes i 2029.

- **Disposisjonsfond:** den frie delen skal være på minst 5 % av driftsinntektene. Oppfylt alle år i perioden.

- **Netto driftsresultat** skal være på minimum 1,5 % i økonomiplanperioden. Resultatgraden er godt over styringsmålet i 2027 og 2028 og over for perioden som helhet.

- **Kjernegjeld** skal på sikt ikke utgjøre mer enn 70 % av de frie inntektene. Kan oppfylles i år 1 og 2, men vil øke i år 3 og 4.

Noen utfordringer / risikofaktorer i HØP 2027-2030

⚠ DEN STØRSTE OVERORDNEDE ØKONOMISKE RISIKOEN

Et lavere netto driftsresultat enn budsjettert de kommende årene kan utfordre kommunens økonomiske handlingsevne

01 • RESULTATUTVIKLING

Resultatsvekkelse

Resultatet svekkes noe utover i økonomiplanperioden.

02 • INVESTERING OG GJELD

Økt gjeldsbelastning

Store investeringer øker lånegjelden og tilhørende finanskostnader.

03 • STATLIGE OVERFØRINGER

Fall i integreringstilskudd

Integreringstilskuddet faller (ref. også Rammesak 2027–2030).

04 • FINANS OG MARKED

Rente- og avkastningsrisiko

Planen er sårbar for rentenivået og for eventuell negativ avkastning på POF (ikke budsjettert).

Oppfordringer til budsjettarbeidet

- **Rammene er satt for å ivareta helheten**
  - omprioritere innenfor eksisterende rammer
  - MERK: det kommer store investeringer fremover så vi trenger de postive netto driftsresultatene i KDs forslag

- **Hvis dere bytter ut tiltak/gjør endringer - bytt det med et konkret valg** (prioritere)
  - spesifiser hva tiltaket gjelder og legg det på minimum tjenestenivå

- Gjerne minimere mengden utredningsforslag

Finansielle styringsmål - alt henger sammen

Sammenhenger i kommunens økonomistyring

01 • MOTOR 1,5 %

Netto driftsresultat

Nødvendig for å sikre en sunn og solid kommuneøkonomi og for å kunne realisere langsiktige planer.

Gir grunnlag for →

02 • BUFFER > 5,0 %

Disposisjonsfond - fri del

Gir økonomisk trygghet og buffer til å håndtere uforutsette hendelser og svingninger + egenfinansiere investeringer.

↑ Skaper rom for

Ivareta økonomisk handleevne

Muliggjør ↓

04 • GRENSE Gjeld

Handlingsregel for lånegjeld

Gjeldsveksten skal være lavere enn inntektsveksten - reduserer finanskostnader - mer penger til tjenesteproduksjon

← Mens vi overholder

03 • AKSJON minimum 15,0 %

Investeringsplan

Gjennomføring av nødvendige investeringer med krav om minimum 15 % egenfinansiering.

Videre behandling, tilgjengelig materiale og spørsmål

- ➔ Saksframlegg for Handlings- og økonomiplan 2027–2030 sendes ut onsdag 18. november
- ➔ Rådene og hovedutvalg for budsjett og økonomi 24. november
- ➔ Hovedutvalg 25. november
- ➔ Formannskapet 2. desember (høring i 14 dager)
- ➔ Kommunestyret onsdag 16. desember

Opprydding på nyåret – som i tidligere år

- Statsbudsjettet vedtas endelig tett innpå jul
- Konsekvenser av statsbudsjett tas inn i Handlings- og økonomiplan gjennom egen sak tidlig i 2027
- I denne saken tas også enkeltheter i kommunestyrets vedtak opp, dersom det er uklarheter knyttet til vedtak, finansiering eller gjennomføring

Her finner du alt om Handlings- og økonomiplan 2027–2030

- PDF- og WEB-versjon ligger på hjemmesiden (WEB-versjonen anbefales). Det ligger sammen med analyser av tjenester her:
  - https://www.larvik.kommune.no/politikk/planer-og-strategier/handlings-og-oekonomiplan-hoep/
- Nyhetssaker blir publisert på larvik.kommune.no

Handlings- og økonomiplan (HØP)

Planen rulleres hvert år og er budsjettet og økonomiplanen for kommunen.

Handlings- og økonomiplanen, populært kalt HØP-en, forteller hva Larvik kommune skal bruke pengene på i tiden som kommer.
HØP-en legges frem av kommunedirektøre i Larvik tirsdag 27. oktober . 14.00.

Du kan se presentasjonen direkte på Kommune-TV

Handlings- og økonomiplan 2027–2030

Kommunestyrets vedtak (kommer)

Kommunedirektørens forslag

Publiseres tirsdag 27.10.2026

Spørsmålsordningen

- Alle medlemmer i politiske organer som behandler forslaget kan stille spørsmål.
  Gruppeledere: koordinere spørsmål fra eget parti.
  Uavhengige: vurdere selv hva som er hensiktsmessig.
- Konkrete spørsmål (ikke utredninger) sendes i **politikermodulen i Framsikt.**
- Alle spørsmål offentliggjøres fortløpende i web-versjonen av HØP og svarene publiseres hver fredag. Første svar fredag 6. november, siste **fredag 11.** desember.
- Veiledning i politikermodulen etter behov

Takk for oss -

lykke til med budsjettarbeidet!

Sammen skaper vi gode dager